

**Selectieadvies archeologische monumentenzorg
Gemeente Heusden**

**Elshout, Mariëndonkstraat tussen 24 en 26
Gemeente Heusden (NB)**

**Een Archeologisch Bureauonderzoek (BO)
en Inventariserend Veldonderzoek (IVO),
verkennende fase**

Transect-rapport 3752

***Transect
(definitieve versie rapport)***

	Naam	Afdeling/bedrijf	Datum	Paraaf
Opsteller	Juan van der Roest	senior archeoloog, gemeente 's-Hertogenbosch afdeling SO/Erfgoed	21-11-2022	
Controle	Stefan Molenaar	senior archeoloog, gemeente 's-Hertogenbosch afdeling SO/Erfgoed	21-11-2022	SM
Controle Gemeente Heusden	Cees van Tuijl	beleidsmedewerker Monumenten, gemeente Heusden	21-11-2022	CJvT gezien

1 Inleiding

In opdracht van *Jonkers Advies* heeft Transect in november 2021 archeologisch onderzoek uitgevoerd voor en in een plangebied aan de Mariëndonkstraat tussen nr. 24 en 26 te Elshout. Aanleiding voor het onderzoek vormt de wijziging van het bestemmingsplan ten behoeve van de realisatie binnen het plangebied van een woning met bijgebouw.

Vanuit het bestemmingsplan '*Heusden buitengebied, 4de herziening (2018)*' geldt in het plangebied een dubbelbestemming *Waarde-Archeologie 2*. Dit houdt in dat bij bodemingrepen vanaf 100 m² en dieper dan 50 cm -mv archeologisch onderzoek verplicht is. Gezien de omvang van de voorgenomen werkzaamheden moet dit onderzoek worden uitgevoerd. Dit rapport voorziet hierin.

De gemeente Heusden is - als bevoegde overheid - gevraagd het rapport over het onderzoek te beoordelen en een selectieadvies op te stellen. Het is daartoe voorgelegd aan de afdeling SO/Erfgoed van de gemeente 's-Hertogenbosch.

1.1 Het plangebied

Het plangebied bevindt zich aan de Mariëndonkstraat te Elshout, tussen nr. 24 en 26 in Elshout. Het is kadastraal bekend als Drunen, sectie K, nr. 2584, met een oppervlakte van ca. 1.000 m². Het is momenteel in gebruik als grasland bij nr. 26. De Z. grens van het plangebied wordt gevormd door de Mariëndonkstraat, de O.-, W.- en N.-grens door de perceelsgrenzen met de naastgelegen adressen.

1.2 Aard van de bedreiging

Er is sprake van de voorgenomen bouw van een woning en bijgebouw. Aangezien de plannen zich nog in de bestemmingsplanfase bevinden, zijn nog geen concrete uitspraken te doen over exacte verstoringsoppervlaktes en -dieptes of eventuele kelders. Het is echter aannemelijk dat bij de graafwerkzaamheden ten behoeve van de bouw en het leggen van de funderingen mogelijk aanwezige archeologische waarden en resten worden aangetast of zelfs vernietigd.

2 Archeologisch onderzoek

Transect heeft het onderzoek in november 2021 uitgevoerd en het volgende rapport opgesteld:

Rap, J., 2022: Elshout, Mariëndonkstraat tussen 24 en 26 - Gemeente Heusden (NB), een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase - Transect-rapport 3752 - definitief, 4 november 2022.

Eerder was de conceptversie (v.1.1 - 25 november 2021) van dit rapport beoordeeld; daarbij waren een aantal op- en aanmerkingen geplaatst die in deze definitieve versie in voldoende mate zijn verwerkt, zie 3. *Beoordeling*.

Het rapport dient ter onderbouwing van de *Toelichting, § 5.1. Archeologie en cultuurhistorie* van het OBP zoals opgesteld door *Jonkers Advies* als *bijlage 4* van het *Bestemmingsplan - Herziening Buitengebied, Mariëndonkstraat 40 en ongenummerd, Elshout - Gemeente Heusden - Jonkers Advies - NL.IMRO.0797.BP@@@ - 19 januari 2022*.

2.1 Onderzoeksmethode

Het archeologisch onderzoek bestaat uit een gecombineerd onderzoek en is uitgevoerd conform de KNA v. 4.1, BRL SIKB protocol 4002 (BO) en protocol 4003 (IVO).

Doel van het bureauonderzoek is het specificeren van de archeologische verwachting. Dat wil zeggen het aan de hand van beschikbare en nieuwe informatie over de archeologie, cultuurhistorie, geomorfologie, bodemkunde e.d. definiëren van de kans dat binnen het plangebied sprake is van de aanwezigheid van archeologische waarden en resten. Doel van het veldonderzoek is het toetsen van deze gespecificeerde verwachting. Hiertoe is in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd. De boringen zijn gebruikt om de intactheid van de bodem te bepalen, inzicht te krijgen in de bodemopbouw en de landschappelijke ligging van het plangebied.

Op 24 november 2021 zijn daartoe 5 boringen gezet met een Edelman-boor (Ø 7 cm) tot maximaal 1,0 m -mv. De boringen zijn gefotografeerd, waarna ze zijn beschreven volgens NEN 5104 en ASB 5.2.

Het resultaat is een rapport met een conclusie voor wat betreft het risico dat eventueel aanwezige archeologische waarden in het plangebied worden verstoord als gevolg van de voorgenomen bodemingrepen. Tot slot wordt een advies voor eventuele vervolgstappen geformuleerd.

2.2 Resultaten en conclusie onderzoek (verkort)

Uit het bureauonderzoek bleek dat er binnen het plangebied sprake is van een *hoge* verwachting op het aantreffen van archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum B t/m de Nieuwe Tijd. Deze verwachting is vastgesteld aan de hand van de veronderstelde ligging van het plangebied op de flank van een dekzandwelling of -rug. Een dergelijke flank kan gunstige omstandigheden voor bewoning heeft gunstige omstandigheden voor bewoning gehad gedurende het Laat-Paleolithicum B t/m de Nieuwe Tijd. Mogelijk is de top van het dekzand reeds aangetast door landbewerking vanaf de Late Middeleeuwen en gedurende de Nieuwe Tijd. Gedurende de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd is het ontginningslint van Elshout ontstaan ten W. en ter plaatse van het plangebied. Het Z. deel van het plangebied heeft gedurende de Nieuwe Tijd ter plaatse van een weg gelegen, hetgeen mogelijk tot aantasting van het archeologisch relevante niveau heeft geleid.

Uit het veldonderzoek bleek dat de natuurlijke ondergrond bestaat uit een dekzandvlakte. Er is sprake van moderne verploeging tot in de top van de natuurlijke ondergrond, een laag verspoeld dekzand. Deze verspoeling is mogelijk het gevolg van de overstromingen die ook hebben geleid tot de vorming van het wiel dat ten O. van het plangebied heeft gelegen. Daardoor is geen sprake van een intact archeologisch relevant niveau voor alle periodes vanaf het Laat-Paleolithicum B. De moderne verstoringslagen zijn vastgesteld aan de hand van een humeus zandpakket waarin ook fragmenten kachelslak, baksteen- en betonpuin aanwezig zijn. Deze verstoringslagen liggen direct op de natuurlijke afzettingen, die worden aangetroffen vanaf een diepte van 45-80 cm -mv (0,7-1,1 m +NAP). Op basis van het bovenstaande kent het plangebied een *lage* verwachting op het aantreffen van archeologische resten uit *alle* periodes.

2.3 Advies Transect

Op basis van het onderzoek is nu een *lage* verwachting vastgesteld op het aantreffen van intacte archeologische resten uit *alle* periodes. Daarom bestaan er vanuit archeologisch opzicht geen bezwaren tegen de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied en adviseren wij (*Transect*) het plangebied vrij te geven zonder de noodzaak tot aanvullend archeologisch onderzoek. Wel wijzen wij de initiatiefnemer op de wettelijke plicht om eventuele toevalsvondsten direct te melden bij de bevoegde overheid, de gemeente Heusden (conform de Erfgoedwet, art. 5.10).

3 Beoordeling namens/door de Gemeente Heusden

Het rapport voldoet aan de huidige wet- en regelgeving en is voor de rest goed opgesteld. Het maakt nu een goed advies en een selectiebesluit daarover mogelijk en kan daarom worden goedgekeurd.

3.1 Selectieadvies Gemeente Heusden

Gezien het voorgaande kan de gemeente nu geheel instemmen met de inhoud en strekking van het rapport.

De gemeente neemt daarom het advies van Transect over dat er geen aanvullend archeologisch onderzoek noodzakelijk is en er vanuit archeologisch opzicht geen bezwaren bestaan tegen de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied; het plangebied kan voor deze ontwikkeling worden vrijgegeven.

Verder neemt de gemeente ook het advies over aangaande het mogelijk alsnog - *en te allen tijde* – kunnen voorkomen van zogenaamde ‘toevalsvondsten’ in vrijgegeven plangebieden en de dan wettelijk gezien juiste wijze van omgang daarmee :

Wel wijzen wij de initiatiefnemer op de wettelijke plicht om eventuele toevalsvondsten direct te melden bij de bevoegde overheid, de gemeente Heusden (conform de Erfgoedwet, art. 5.10).

Het rapport is bij dezen goedgekeurd en zal als zodanig (*procedureel*) worden vastgesteld; het betreft immers primair een bestemmingsplanwijziging. Het is daarbij verder van groot belang dat bij de verdere procedure van deze definitieve (vastgestelde) versie wordt uitgegaan; onder andere als *bijlage 4* van het *Bestemmingsplan - Herziening Buitengebied, Mariëndonkstraat 40 en ongenummerd, Elshout - Gemeente Heusden van Jonkers Advies*.